ואי בתם אמאי חייב. בשלמא אי איירי במועד יש לו להתחייב

דעתך שהיה לו לשומטו לפי שהוא בהול שירא להפסיד ולא מסיק

אדעתיה לשומטו:

משבר

שאינו בהול והיה לו לשומטו אבל אי בתם איירי לא סלקא

ויוצא. אע"ג דלעיל

אמרינן שהיה לו לשומטו

היינו משום דליכא טירחא בשמיטה

יותר מבדחיפה אבל הכא לא אטרחוהו

לסדרן זה על זה:

מניין לנרצע שכלו ימיו. אורחא

לסרהב לפי שאינו יכול להשתעבד

:טול בו

מעמא דנתקל הא שבר חייב.

לה בממלא דבלא ממלא מודה ר"נ

דאין לו לשבר דאיבעי ליה לסגויי

באידך גיסא דלא פליג אכולהו

אמוראי דלעיל ולתרוייהו לא פריד

דאע"ג דאיירי בממלא ליכא פסידא

דלא דמי לחצר חבירו שאדם יכול

להקיף ברה"ר ולילך בכל מקום שירלה:

לא בשיכולה להציל על ידי דבר

ולינקום פורא וליתיב. וס״ד

לפי שאין יכול להזמין כל עוברי

דרכים לבית דין:

אר הכי מה שנתן נתן אמאי. ולה

גרסינן [אמאי] שלו לא הגיעו: (א' הכי) אמאי זה וזה פאה.

הואיל דנטלו מדעתו אלא אותו

דבשלמה אותו שנטלו הויה פחה

אחר. וכיון דיכולה להציל על

ידי דבר אחר אפילו דין אינו:

השתא דשלו לא הגיעו

דמילתה נקט שהו רגילות

אליבא דרב פריך דמוקי

ל) ב"ב לט:, ב) ב"ב יב. כו: ס: ק., ג) לקמן לד. נדרים מד: חוליו חלד: חמורה ו. נדה נא., ד) [לקמן ל.], ד) [דף ס:], ד) [ליל: ונשמר חייב בפאהו. ז) ווימרא יט. כגו. ת) [מעשרות פ"א מ"א],

תורה אור השלם

 וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנוּס אֶל
עִיר מִקְלְטוֹ לְשוּב לְשֶׁבֶת בְּאָרֶץ עֵד מוֹת הַכֹּהַן: במדבר לה לר

2. וְקַצֹּתָה אֶת כַּפְּה לֹא תַחוֹס עֵינֶרְ: דברים כה יב

הגהות הב"ח

(h) תום' ד"ה זה וכו' לא מחייבינן ליה במעשר כיון דמתחילה:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה א"ה כו' אמאי שלו כו׳, נ״ב כ״ט וטי׳ חומ׳ (ועי׳ בהגר״א סימן שעו):

רבינו חננאל ודכרי רבינא נידחו. כ' שור חובר דבינא נידווו. ב שור שעלה על גבי חבירו ובא בעל התחתון ושמט את שלו ונפל העליון ומת פטור. הא נמי כרב נחמן, ובשינויא אוקמוה בתם דאית ליה פסידא חצי נזק, ובמקום דאיכא פסידא אפי׳ רב יהודה מודה דעביד איניש דינה לנפשיה, ואפי׳ הכי כיון י דיכול להציל שורו בשמיטה דיכול להציל שורו בשמיטה ודחפו לעליון ומת חייב. ג' הממלא חצר חבירו כדי יין, גם זו כרב נחמן. ורב נחמן בר יצחק שינויא הוא דשני. ד' מניין לנרצע שכלו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת ואינו יוצא וחבל בו ועשה בו חבורה מניין שפטור ת"ל לא תקחו כופר לשוב. פי׳ . לא תקחו למסרב לשוב אל משפחתו כו׳. גם זו כרב נחמן, ותיובתא לרב יהודה. ומשני בעבדא גנבא דאית ליה פסידא. ורב נחמז בר יצחק משני כשרבו מסר לו שפחה כנענית, ועד היידנא דהוא עבדא הות ליה התירא. רווא עבוא החדלים חומיה, השתא דכלו ימיו ויצא לחירות איסורא, ולאפרושי מאיסורא פטור החובל. ה׳ הרבי׳ ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור. ודייק' מינה. . טעמ׳ דנתקל הא שיבר חייב, קשיא לרב נחמן. ומשני רב זביד משמיה דרבא אליבא זביד משמיה דרבא אליבא דרב נחמן הוא הדין אפי שיבר פטור והאי דקתני נתקל משום סיפא דקתני אם הוזק בה בעל החבית חייב בנזקו. פי' אם הוזק בה מי ששיבר את החבית הנזק אבל שיבר מעצמו לא, איהו דאזיק נפשיה. אטו הכי קתני רישא נתקל. והאי שינויא דסמכא היא ועבדינן כותיה. ו' הא וקצתה את כפה, ממון. קשיא לר' נחמן דהא הוא דאמ׳ עביד איניש דינה לנפשיה וזו לא יכלה להציל אישה מיד מכהו אלא בהחזיקה במבושיו. אמאי

עמך. בתמיה [כלומר] וכי [נראה] בעיניך שתשובה זו הוגנת היא. לישנא אחרינא עמך תהא תשובה זו שאינה כלום: בדין. תבעהו לדין: אומרים לו. ב"ד שלו הוא נוטל מבעי ליה: מאי לאו. דהוי עליון מועד דאי הוה שביק ליה ומיית דידיה ליכא פסידא דמשלם ליה כוליה: במס. דאי הוה אזיל

לבי דינא אדהכי מיית דיליה ולית ליה אלא פלגא מקא: להביא זכיוסיו. כגון אם היה זה טוענו שהחלר שלו ולריך זה להביא שטר מכירה שקנאה: שכלו ימיו. שהגיע יובל: מסרהב. מפליר: וחבל בו. הרב בעבד: לא מקחו כופר לשוב וגו'. דרוש בה לשב למי שרוצה לשוב לקלקולו ולהיות עבד. לישנה החרינה לשב למי שדינו להיות שב אל משפחתו ואינו רולה: לא מקחו. ללרכו שום ממון: בעבדא גנבח. דחיכה פסידה: עד החידנה היתירת. דכתיב אם אדוניו יתן לו חשקה (שמות כא): והשתא. שהוא בן חורין: איסורא. ורשאי להלקותו ולהפרישו דהאי דינא לאו לנפשיה הוא: הא שברה חייב. ואוקמא רב לעילף בממלא רה"ר כולה חביות. אלמא לא עביד [איניש] דינא לנפשיה אפי׳ במקום פסידא: בשאינה יכולה להליל ע"י דבר אחר. דבדין קא עבדא. אלמא לא עביד איניש דינא לנפשיה אפי׳ במקום פסידא כי הכא שבעלה מוכה כל שעה: כשיכולה להציל ע"י דבר אחר. דלא דינא עבדה: פרט לשליה ב"ד. שפטור על הבושת: לנקוט פורא וליתיב. יקח מקל וישב על דרך הראשון דהא דינא הוא דהא אמרת מה שנתן נתן. אלמא חילוף מעליא הוי: דרך עקלחון. דלאו דינא הוא: קרובה לוה. לעיירות היושבין סמוך לחותו לד: ורחוקה לוה. לאותן הסמוכין ללד האחר שיהו לריכין להקיף כל סביבות השדה וכשהיתה באמלע השדה לא היו מקיפין כל כך: א"ה. דלאו חילוף הוא [א] אמאי שלו לא הגיעו: לפוטרו מן המעשר. דחף פחה הנשארת הפקר חשיבא ואע"ג דנקט לה איהו פטורה ממעשר: חייב בפרט ובעוללות וכו'. אע"ג דהפקר פטור מפאה דתנן (פאה פ״א מ״ד) כל שהוא אוכל ונשמר חייב במעשר ובפאהי אפ״ה כי האי הפקר חייב בכל הני כדמפרש טעמא בהגוזל עלים (לקמן לד.) דכתיב ביהי) תעזוב יתירא: ופטור ממעשר. דלא כתיב ביה תעזוב יתירא אלמא הפקר כל דהו פטור

ממעשר כדתנוף כל שהוא אוכל ונשמר חייב במעשר: אלא שטינפו כליו במים. דרב מוקי למתניתין כשלא הפקיר את מימיו הלכך נמצא שמוקו כליו של זה בממונו של זה והוי כי שורו:

עקלתון רב אשי אמר כל מן הצד דרך עקלתון הוא קרובה לזה ורחוקה לזה אי הכי אמאי שלו לא הגיעו לימא

להו שקולו דידכו והבו לי דידי משום דרב יהודה סדאמר רב יהודה מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו 'ת"ש לבעל הבית שהניח פאה מצד אחד ובאו עניים ונטלו מצד אחר זה וזה פאה וא"א עביר איניש דינא לנפשיה אמאי זה וזה פאה לנקום פזרא וליתיב אמר רבא מאי זה וזה פאה לפוטרן מן המעשר כדתניא? מהמפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר: בארביר נשברה כדו ברה"ר והוחלק אחד במים או שלקה בחרסית חייב רבי יהודה אומר יבמתכוין חייב באינו מתכוין פטור: גבו' אמר רב יהודה אמר רב דלא שנו אלא שטינפו כליו במים

עמך בן בג בג יחידאה הוא ופליגי רבנן עליה רבי ינאי אמר מאי שבור את שיניו בדין אי הכי ואמור לו ואומרים לו מיבעי ליה שלי אני נומל שלו הוא נומל מיבעי ליה קשיא ת"ש אשור שעלה ע"ג חבירו להורגו ובא בעל התחתון ושמם את שלו ונפָל עליון ומת פמור מאי לאו יבמועד דליכא פסידא לא יבתם דאיכא פסידא אי הכי אימא סיפא ידחפו לעליון ומת חייב ואי בתם אמאי חייב השהיה לו לשמטו ולא שמטו תא שמע יהממלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן בעל החצר משבר ויוצא משבר ונכנם אמר ר"נ בר יצחק משבר ויוצא לב"ד משבר ונכנם להביא זכיותיו ת"ש ימניין לנרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת וחבל ועשה בו חבורה שהוא פמור ת"ל ילא תקחו כופר לשוב לא תקחו כופר לשב הכא במאי עסקינן בעבדא גנבא עד האידנא לא גנב והשתא גנב עד האידנא הוה אימתיה דרביה עליה השתא לית אימתא דרביה עליה ר"ג בר יצחק אמר בעבד שמסר לו רבו שפחה כנענית עד האידנא היתירא והשתא איסורא ת"ש המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פמור מעמא דנתקל בה "הא שברה חייב אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין אפי' שברה והאי דקתני נתקל איידי דקבעי למיתני סיפא אם הוזק בעל חבית חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל ישבר לא דהוא אזיק נפשיה קתני רישא נתקל ת"ש וקצתה את כפה ממון מאי לאו בשאינה יכולה להציל ע"י דבר אחר לא שיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פמורה אי הכי אדתגי סיפא ושלחה ידה פרט לשליח ב"ד לפלוג ולתני בדידה בד"א בשיכולה להציל ע"י ד"א אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה ה"נ קאמר בד"א בשיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר נעשה ידה כשליח ב"ד ופמורה ת"ש יהרי שהִיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהִו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו ואי אמרת עביד איניש דינא לנפשיה לנקום פזרא וליתיב שאמר רב זביד משמיה דרבא גזירה שמא יתן להם דרך

עקלתון רב משרשיא אמר בנותן להם דרך

שהניח סתמא דמילתא היה בדעתו שאם יטלו מלד אחר שיחזור ויזכה בה: זה וזה פאה לפומרו מן המעשר בדתניא בו'. ומייתי רחיה דבשביל שחזר וזכה בו לא מחייבינן (א) כיון דמתחילה פאה גמורה היתה ונפטרה ופאה דמיפטרא מן המעשר לא מטעם הפקר דהא תנן במסכת פאה (פ"ו מ"א) ב"ש אומרים הפחר לעניים הפקר וב״ה אומרים אין הפקר עד שיפקיר אף לעשירים כשמיטה אלא היינו טעמא דמיפטרא כדדרשינן בספרי ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יצא זה שיש לו חלק ונחלה עמך שאם הוא לוי עני נוטל פאה וטעמא דב"ש דילפי מפאה דכתיב לעני ולגר תעזוב

לעניים ולעשירים:

אותם מה ת"ל תעזוב אותם יש לך עזיבה אחרת שהיא כזו כגון הפקר לעניים ולא לעשירים ובית הלל ילפי משביעית דכתיב תשמטנה ונטשתה מה תלמוד לומר ונטשתה יש לד נטישה אחרת שהיא כזו כגון הפקר

שנתן להם דרך עקלתון ולכך לא הגיעו וגם שלו הפסיד אבל (שם). רב אשי אמר. מחני' ככל דרכים שבעולם מיירי, הן ישרים הן עקלמון, ולא משום גזירה אלא משום דכולהו (שם). רב אשי אמר. מתני ככל דרכים שפעולם תיירי, הן ישרים הן עקלתון, ולח משום גוירה חלח משום רכולהו הוו עקלתון, דכל דרך שותנין מגד חלח של היה שם דרך תחילה, יש בני חדם שנשיח להם רוחוקה מן הראשונה ויש שנשיח להם קרובה יותר. לחלותן העומדים בעיר מגד דרך הראשון חלו נעשית להם עבשיו דרך עקלתון וחלין הרשות בידו לגזול חם הרבים, ובין רב אשי לכב זביד ליכח מידי חלח חלוק טעמים כעין משמעות דורשין חיכה בייהיהו (שם בידו לגזול מה הרבים, מקשי לכולהו כיון דתקנת חכמים הוח חל דין הוח דשלו לה הגיעו, חם כן לתה מה שנתן נתן, לימח להו דר ביבו. לעשותו להן דרך, אסור לקלקלו. וחשים שהוח של היחד בבה: בשוחו מוקטורו להילוך והבעלים ידעו ושתקו, דודהי לבדים מחל, ור"ש מתני שנתן להם ההוח דרך בידים, הלכך מה שנתן נתים לגלרו שהם ובסקר הבצרו. חכה ביה חיהו עלמו (נדרים מד). משל ככם לנדרים שם המשיר במשקר המולה למשור במשרה ובפשה. כמו משל ככם לנדרים שם חש"ב בקר ובצרו. חכה ביה חיהו עלמו (נדרים מד) המשל מעים לגלרו שתו בהפקר הם הוו קודם שילח עיים לגלרו שתו בהפקר הם הוו מכולה, דכתי הלך שדן וכרתן, מהני תשווב ימילה למעועי כי היה גווה ובאה. הפקר לפטור, וחשים שפולו מן המעשה, וכל הי כתים תעוד ימילה לו (קקון צד. ובעידו חורין קידה ותחודה ו. ובדה וצא). הפקר לפטור, וחשים שפולו מן המעשה, וכל הי כתים תעוד ימילה לו (קקון צד. ובעיד חורין קידה ותחודה ו. ובדה וצא). הפקר לפטור, ואע"פ שפטור מן המעשר, וככל הני כתיב תעווב יתירא כו' (לקמן צד. ובעי"ז חולין קלד: ותמורה ו. ונדה נא.).

יית יות בשבוט אינה המון נימא עביד חייבת ממון נימא עביד איניש דינא לנפשיה. ושני כגון שהיתה יכולה להציל בלא שליחות יד במבושיו בדחיפה או בהכאה, וכיון שהיתה יכולה ולא עשת: חייבת כמון שחותו כאות הבל בא של אחתו בינות הבודם בחבום החור שהיהו נטלה ונתן להן מן יכולה ולא עשת: חייבת נסלקה בהדין טעמ: ז' הרי שהייתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להן מן הדב מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. ואי דינא הוא דעביד איניש דינא לנפשיה, לינקוט פודא וליתיב. כלומי יטול בידו שבט כמו פודא ויקפח שוקים כל מי שבא לעבור בתוך שדהו, קשיא לרב נחמן. ומשנינן כל מן הצד דרך עקלתון הוא, קרובה לזה ורחוקה לזה. איהכי אמ׳ מה שנתן נתן, יחזור ויטול את שלו. ומשנינן משמיה דרב יהודה, בקומבן והא, קובה זה זה היותר הוה אוכים אם בנו שמון כון, והוה יהיה אתר במברן מבירה זכם הוהה. דאמ' מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו. ח' בעל הבית [שהניח] פיאה מצר אחד ובאו עניים ולקחו מצד אחד זה וזה פיאה, וקשיא לרב נחמן. ואוקמה רבא זה מן הצד שהניחו בעל הבית פיאה כיין שנטלו העניים פיאה מצד אחר זכה בעל הבית באותו הצד שהפרישו, ולמה אמ' המשנה זה וזה פיאה, לפטור בעל הבית מן המעשר ים אות היה בל חברה באחות הבי סווכם אין רומה את היה המשבה את היה בל ה במה שיוכה בו מאותו הדגד שהפרשים פיאה בו. כיון שהפרישו פיאה, כאלו הפקירו לעניים ועכשיו כשחודו ונוטלו חוכה מן ההפקר, לפיכך פטור כדתניא המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ופיאה ופטור מן המעשר. פי׳ נשברה כדו ברשו׳ הרבי׳ והוחלק אחר במים או שלקה בחרסית חייב. אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב

ז א ב ג ד ה מיי' פ"ו מהלכות חובל ומזיק הלכה וו מתג טשיו ט נווש"ט ח"ח

סימן שפג סעיף ב: דו מיי שם הלכה ה ועיין דו מיי בהשגות ובמ"מ סמג שם ז מיי׳ פ״ג מהלכות עבדים

הלכה ה טוש"ע ח"מ סימן תכא סעיף ו בהג"ה: ח מיי׳ פי״ג מהלכות נוהי ממון הלכה ה סמג עשין ע

טוש"ע ח"מ סימן תיב סעיף מימן חיב אים טוש"ע ח"מ סימן חיב

סעיף ב: יב י מיי' פי"ג מהלכות מקי ממון הלכה כו סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סימן שעו: ג כ מיי שם הלכה כד סמג שם מוש"ע שם בהג"ה

וסי' תיז סעיף ב: יד ל מיי' פ"ב מהלכות מתנות עניים הל' יג: מו מ מיי שם פ"ה הלכה :10

בוד ב מיי׳ פי״ג מהלכות נוקי ממון הלכה ז סמג עשין מת נווש"ט ח"ח מימו מיב

מוסף רש"י וקצותה את כפה ממוז. למי בשתו, הכל לפי המבייש זמי בשתו, הכל לפי המבייש והמתכייש (דברים כה יב).

דרך הרבים עוברת בתוך שדהו. שהוחוקו לענור שם מעולם, או ע"י נעל השדה

שנתן להם מתחלה את הדרך (רשב"ם ב"ב צפי). מה שנתן נתן ושלו. שנטל עכשיו, לא הגיעו. והרי יש להם

שני דרכים, וטעם מפורש

(שם). ואי

עביד אינש דינא לנפשיה.

כלומר למה לא תקינו לו חכמים שיהא לו רשות לתת

להם דרך מן הלד בעל כרחן שהרי אין מפסידים כלום, דכגון זה כופין על מדת סדום

והלכך יהא הדרך שלהן קנוי לו לגמרי שאם ירצו לעבור

נו נגמורי טונט יינה טעבות בהאי דרך שלקח לעלמו והוא אינו יכול להעמיד רבים בדין, לנקוט פזרא. מקל או

לבקום בוו או מקול מו רחת שקורין פורקה, וליתיב.

בההוא דרד להכות את כל מי

שירלה לעבור וליעביד דינא לנפשיה, מאחר דאית ליה

פסידת במה שעוברין בתוך שדהו, והמקשה סבר דכיון דקתני מה שנתן נתן בדין

עשה מה שעשה ודרכם קנוי לו, והאי דקתני לא הגיעו

היינו משום דרגילין בני רשות

הרבים לעבור בכאו והוא

אנים לא יוכל למנען, דלא עביד אינש דינא לנפשיה (שם).

גזרה שמא יתן להם דרך

עקלתון. כלומר לעולם עביד אינש דינא לנפשיה, אבל הכא

מן הדין אנו אומרים דשלו לא הגיעו, שכך תקנו חכמים דלא ליהוי דידיה אפילו היכי דלא ליהוי

דנתן להם דרך ישר כשלהן, דזימנין דאתי למיתב להו דרך

עקלתון והם לא יתנו אל לבם, דקדירא דשותפי לא חמימא

ולה קרירה, וחשו הכמים לתקנתה דרבים טובה (שם).

רב משרשיא אמר. היכח

דנתן להם דרך ישר אמרינן שלו הגיעו ולינקוט פזרא

ולימיב, דלה גזרינו שמה ימו